

УДК 342.9(075.8)

М. ШВЕЦЬ, професор, доктор економічних наук,
член-кореспондент АПрН України

В. БРИЖКО, доктор філософії (Ph.D) з юридичних наук, с.н.с.

ДО ПИТАННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Анотація. Щодо розробки кодексу у сфері інформаційного права як джерела інформаційного законодавства України.

Питання систематизації інформаційного законодавства в Україні має давню історію.

Ще наприкінці 1990-х років за результатами досліджень у Науково-дослідному центрі правової інформатики Академії правових наук України із застосуванням комп'ютерної інформаційно-аналітичної системи “Законодавство” було визначено, що інформаційне законодавство становить значний масив нормативно-правових актів (понад 260 законів, 295 постанов Верховної Ради, 380 указів і 90 розпоряджень Президента, 1160 постанов і 210 розпоряджень Кабінету Міністрів, 1500 актів міністерств і відомств). Цей масив уже тоді вимагав узгодженості, зокрема, у визначеннях понятійного апарату, гармонізації норм вітчизняного інформаційного законодавства з відповідними нормами європейських стандартів тощо. Більш того, створення нових нормативно-правових актів постійно вимагало наявності “інформаційного фундаменту”, тобто базового, комплексного нормативно-правового акта для всієї інформаційної сфери, який визначав би принципи єдиної системи інформаційного законодавства. Це зумовлювало необхідність систематизації інформаційного законодавства на рівні кодифікації. Така систематизація передбачає не лише зовнішню обробку сукупності існуючого нормативного матеріалу, розташування його у певному порядку та ін. У процесі кодифікації переглядають і виключають застарілі норми, вносять виправлення і усувають протиріччя, заповнюють прогалини у правовому регулюванні, створюють нові правові формули і конструкції, які враховують перспективи розвитку відносин в інформаційній сфері. Тобто кодифікація надає можливість оцінити необхідність і намітити напрями правового регулювання в обсязі нових нормативно-правових актів, що надає законодавству нової якості та сприяє підвищенню ефективності, зокрема, щодо інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів влади.

З цією метою Постановою № 777 від 7 травня 2000 року Кабінет Міністрів України утворив Урядову комісію з питань інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів виконавчої влади (далі – Урядова комісія).

У червні 2000 року Науково-дослідний центр правової інформатики Академії правових наук України звернувся до Урядової комісії з пропозиціями щодо внесення до проекту Завдань Національної програми інформатизації на 2001 рік пункт про розробку “Кодексу про інформацію” та розгляду на її засіданні “Концепції реформування законодавства України у сфері суспільних інформаційних відносин” (далі – Концепція).

На черговому засіданні, у жовтні 2000 року, Урядова комісія розглянула вказане питання та прийняла Концепцію за основу (Протокол № 7 від 06.10.2000 р.). Її зміст з урахуванням окремих пропозицій та зауважень членів Урядової комісії пропонується для

розгляду науковій громадськості та фахівцям-практикам (проект Концепції див. у розділі цього журналу **“ВІД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ”**).

Значимість втілення у життя Концепції полягає у створенні умов комплексного вирішення проблем державної політики в інформаційній сфері щодо нормативно-правової бази інформаційного суспільства, поступ до якого передбачений Програмою інтеграції України до Європейського Союзу (розділом 13 “Інформаційне суспільство”). Як вважаємо, реалізація положень Концепції може дозволити здійснення більш ефективного та цілеспрямованого упорядкування інформаційних відносин за умов входження України в інформаційне суспільство.

З метою подальшого наукового розвитку вищезначених питань у 2002 році Науково-дослідний центр правової інформатики Академії правових наук України звернувся з ініціативою до відповідних органів державної влади щодо запровадження в Україні нової спеціальності “Інформаційне право”. У подальшому така спеціальність була введена в установленому порядку. На підставі Постанови Верховної Ради України “Про підсумки парламентських слухань “Суспільство, засоби масової інформації, влада: свобода слова і цензура в Україні” від 16 січня 2003 року № 441-IV Постановою ВАК України від 21 травня 2003 № 26-11/5 затверджений паспорт нової спеціальності № 12.00.07 – теорія управління, адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право. Галузь науки, за якою присуджуються наукові ступені, – юридичні науки.

Сьогодні в Україні вже створені не тільки наукові, а й законодавчі засади щодо здійснення систематизації інформаційного законодавства на рівні кодифікованого акта. Так, Законом України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки” від 9 січня 2007 року № 537-V (частина 2, Розділ III. “Національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні”) передбачено: *“З метою підвищення ефективності розвитку інформаційного суспільства необхідно створити цілісну систему законодавства, гармонізовану з нормами міжнародного права з питань розвитку інформаційного суспільства, зокрема здійснити кодифікацію інформаційного законодавства.*

...При створенні інформаційного законодавства слід керуватися загальними принципами Конституції України, а також базуватися на принципах свободи створення, отримання, використання та розповсюдження інформації; об'єктивності, достовірності, повноти і точності інформації; гармонізації інтересів людини, суспільства та держави в інформаційній діяльності; обов'язковості публікації інформації, яка має важливе суспільне значення; обмеження доступу до інформації виключно на підставі закону; мінімізації негативного інформаційного впливу та негативних наслідків функціонування ІКТ; недопущення незаконного розповсюдження, використання і порушення цілісності інформації; гармонізації інформаційного законодавства та всієї системи вітчизняного законодавства”.

Доводимо також до відома, що Науково-дослідний центр правової інформатики Академії правових наук України здійснює залучення широкої юридичної наукової громадськості до обговорення Концепції і розглядає пропозиції та зауваження до загальної структури майбутнього Кодексу України про інформацію, проект якого надається, а також пропонує усім бажаючим взяти участь у створенні проекту вказаного кодифікованого акту.

Будь-які пропозиції щодо зазначеної роботи просимо надсилати до Науково-дослідного центру правової інформатики Академії правових наук України директору Центру М.Я. Швецю.

Висловлюємо надію, що обговорення Концепції та проекту структури Кодексу України про інформацію широкою науковою громадськістю сприятиме формуванню правового поля інформаційного суспільства України та більш активній інтеграції країни до світової інформаційної цивілізації.

Проект

Загальна структура Кодексу України ПРО ІНФОРМАЦІЮ

Преамбула

Частина I. Загальна частина

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

РОЗДІЛ 2. СУБ'ЄКТИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН

РОЗДІЛ 3. ОБ'ЄКТИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН

РОЗДІЛ 4. ГАЛУЗІ, ВИДИ, ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ, ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ, ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

РОЗДІЛ 5. ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА

РОЗДІЛ 6. ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЇЇ ВИДИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ПОСЛУГИ

РОЗДІЛ 7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

РОЗДІЛ 8. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СВОБОДИ

РОЗДІЛ 9. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАСОБИ ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

РОЗДІЛ 10. ПІДТРИМКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

РОЗДІЛ 11. ОХОРОНА ПРАВ В ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИНАХ

РОЗДІЛ 12. ЗАХИСТ ПРАВ В ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИНАХ

РОЗДІЛ 13. ДІЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Частина II. Особлива частина

РОЗДІЛ 14. ОСНОВНІ ІНСТИТУТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

Підрозділ 14-1. Засоби масової інформації

Підрозділ 14-2. Наука та освіта (науково-технічна інформація)

Підрозділ 14-3. Інформатизація та Національна програма інформатизації

РОЗДІЛ 15. ІНШІ ІНСТИТУТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

Підрозділ 15-1. Захист персональних даних

Підрозділ 15-2. Зв'язок та телекомунікації

Підрозділ 15-3. Електронні документи, електронний цифровий підпис та електронний документообіг

Підрозділ 15-4. Дистанційне навчання

Підрозділ 15-5. Телемедицина

Підрозділ 15-6. Електронна торгівля (комерція)

Підрозділ 15-7. Електронне урядування

Підрозділ 15-8. Бібліотечна та архівна справа

Підрозділ 15-9. Державні інформаційні стандарти

Підрозділ 15-10. Комерційна та державна таємниця

Частина III. Заключна частина

РОЗДІЛ 16. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття ... Введення в дію

Стаття ... Внесення змін та доповнень до нормативно-правової бази

~~~~~ * * * ~~~~~